

עין משפט נר מצוה
 ו' ז מ"ז פ"ג מהל' שמיטה
 ויוצא הל' י' ח מ"ז פ"ג מהל'
 שמיטה ויוצא הל' יד.

רמב"ם דפוס ישן
לא יסמוך בעפר ר"ל לא יחזור העפר לגאיות ההם כדי שישוה פניהם: וחיין. הוא מחיצה ר"ל להבדיל אותו הגיא מכל השדה והאבנים שיהיו קרובים ע"פ הגאיות כדי שיוכל להושיט ידו ולקחתם מותר לו לקחתם ומה שלא אפשר לקחתם עד שירד בגיא אינו מותר לו לקחתם מפני שכשנראה אותו יורד או ישלשל עצמו לקחת אותם אמר שהוא לתקן שדהו נתכוין: ט כבר נאמר באשר הקדמנו בד"א מתוך שלו אבל מתוך של חברו מה שהוא רוצה יטול. והוא אמר עתה שקבלין והוא שוכר הארץ לעבוד אותה דינה כדין מביא מתוך של חברו שהוא מביא מ"מ ואי זה שיעור שיודמן לו מהאבנים והלכה כר' יוסי: י מתקנו. מיישר אותו ומתקנו.

הערות ר"ש
 33 כ"י. ובר"י: להיות סובך מקום. 34 כ"י. וברפוס"י: בקיבולת. 35 בר"י נוסף: טפ"י. 36 כ"י. ובר"י: דרך הישר. ועיין בחסדי דוד.

דיקוטים
 ח. במשנה. ולא יסמוך בעפר. שלא יתקן המדרגות בעפר. (חידושי הגר"א)
 אבל עושה. פ"י המדרגות. (חידושי הגר"א)

[מכאן שייד לעיל עמוד קצח]
 ד. במשנה. מזהמין את הנטיעות. ע"י פ"י הרמב"ם. וכתב עליו התרו"ט ואע"ג דנשמעניה מן מעשיני דמ"ב י"ל דה"א כו'. אבל מ"מ יוקשה דלייתי הא מזהמין שמה בהדי מעשיני, וכה"ג הקשה בעצמו לעיל במסקלין. אמנם במחכ"ת לא דק בלשון המשנה שאמרה את הנטיעות דמשמע [דוקא נטיעות אבל] זקנים לא (עי' בפרק דלעיל), והחילוק נ"ל דעישון הוא לתולעים שבפירות, וזיהום הוא לתולעים שבאילנות וכמו שהם בפ"י הרמב"ם. ובמה שכתבתי מיושב נמי מה שהקשו הרא"ש והתרו"ט על פ"י הר"ש בהא דוקטמין אותן דהיינו מאבקין, דעל כרחק יש חילוק ביניהם מדלא שרינן קטימה אלא לנטיעות. (רש"ש)
 וקוטמין. ראשי הענפים ביד. (חידושי הגר"א)

לא יסמוך בעפר לא יפנה העפר לאותו הגיא כדי שישווה פניו. וחיין מחינה, ר"ל להצדיל אותו הגיא מכלל השדה. והאבנים שהן קרובות לפי הגיא באופן שהוא יכוף להושיט ידו ולטולן הרי זה מותר לו לקחתם, ומה שאי אפשר לטולן עד שירד לגיא הרי זה אסור לקחתם, מפני שכשנראה אותו נאלץ לרדת או לשלשל עצמו ולקחת אותם אנו אומרים שלתקן שדהו נתכוין: ט כבר אמר לעיל (מ"ו) צמח דברים אמורים מתוך שלו אבל מתוך של חברו מה שהוא רוצה יטול, ואמר כאן כי קבלין והוא המקבל שדה לעד אותה דינו כדין מביא מתוך של חברו שיש לו להביא מכל מקום וכל מדה שיהיו האבנים. והלכה כר' יוסי: י מתקנו מיישרו

מה יעשה בעפר צוברו ברשות הרבים ומתקנו דברי ר' יהושע שינוי נוסחאות: 4 נ"א יסבך (דפוס וילנא).
 פחותות מאבני כתף דאין כוונתו אלא לקצץ אבנים, ואפי' מביא משדות שלו שרי, דאי משדות אחרים אפי' אינו קוצצין שרי כדמנן לעיל (מ"ו) דמתוך של חברו מה שהוא רוצה יטול. ויש מפרשים קובלין שקיבל שדה צאריסות, ולא חשיב האי שדה כשלו, ונוטל ממנו אפילו קטנות, אף על פי שהוא אריס צה: י מותר להעמיק עד הספ"ע. ולא חיישינן דילמא מימליך חרע ליה. אי נמי לא גזרינן אטו עודר צשדה. ואמרינן צירושלמי (הל' ו) אמר רבי יוחנן לא שנו אלא צינו לצין רשות הרבים, דלא עביד איניש דזרע סמוך לרשות הרבים וליכא למיגור³⁵ מידי, אבל צינו לצין חברו אסור צשביעית, אבל צמועד אפילו צינו לצין רשות הרבים אסור. ותנן נמי צפ"ק דמו"ק (דף ו: ע"ש) ומקרינן את הפרצה צמועד וצשביעית צונה כדרכו, ומפרש בגמרא כ"ל מקרינן: צוברו לעפר ברשות הרבים ומתקינו לרשות הרבים: וכן לענין סיקול נמי צשאר שני צשזע פליגי צתוספתא (פ"ג), דגזר רבי עקיבא משום דכל מתקני הדרכים מקלקלים תחלה על מנת לתקן, שמשרינן העפר והטיט שנשקעין צהן העוצרים או מציאים עפר ואבנים צאמצע רשות הרבים למלאות הגומות והפחתים או מאספין האבנים שנתקלין צהן צני אדם, וחיישינן ליחיד הצא לתקן דלמא הדר ומימליך. והכי תניא (סס) מסקלין דרך רשות הרבים דצרי ר' יהושע רבי עקיבא אומר כדרך שאין לו רשות לקלקל כך לא יסקל. ואם סיקל יוציא לים או לנהר או למקום הטרשין, מפני דרך היחיד³⁶ ומפני

פירוש מהר"י בן מלכי צדק
 פ"י מלשון מקבלי קיבולת (מו"ק יב.). כלומר המכנסן. מביאן מכ"כ מקום. פ"י ואפי' פחות מאבני כתף. וא"ל הן אבני כתף וכו'. י הבונה גדר בינו לבין רשות הרבים. [בירושלמי] א"ר חייא בשם ר' יוחנן לא שנו אלא בינו לבין רשות הרבים הא בינו לבין חברו אסור. ובינו ובין רשות הרבים לא אמרן אלא בשביעית אבל במועד אסור. ותנן נמי במו"ק (דף ו:): מקרינן את הפרצה במועד ובשביעית בונה כדרכו. צוברו לרשות הרבים ומתקנו לרשות הרבים דברי ר' יהושע וכו'. וכן לענין סיקול. תניא (תוספתא פ"ג) מסקלין רשות הרבים דברי ר' יהושע ר' עקיבא אומר

פירוש הרא"ש
 המים, וכשצונה אותו לא יסמוך בעפר. לא ישים עפר וטיט צין אצן לאצן כדי שיהו נאחזין זה בזה מלשון (צראשית צ) נאחו צסכך: אב"ל הוא עושה חייין. אבנים סדורות זו ע"ג זו צלל עפר וטיט כדכתיב והוא צונה חין: כ"כ אבן שיכוף לפשוט ידו. ממוקם שהוא צונה וליטלה נראה דלזוך צניינו הוא נוטלה ולא כדי לתקן השדה: ט באות מכ"כ מקום. אפילו מתוך שלו דמידע ידע

לצנין קא צעי לה ולא לתקן השדה: והקובלין. מלשון מקבלי קבולת (מו"ק יב.). מביא מכ"כ מקום. צין קטנות צין גדולות דמידע ידע דלקצץ אבנים הוא עושה: י להעמיק עד הספ"ע. ולא חיישינן דילמא מימליך חרע ליה לפי שאין דרך אדם לזרוע סמוך לרשות הרבים אבל צינו לצין צצירו אסור צירושלמי דילמא מימליך חרע ליה: צוברו ברשות הרבים. ואמ"כ נוטל[ו] משם ומתקנו: